

התמונות באדיבות "המאור המכואר"

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף יח

אמר רב הונא - האי טבחא: שוחט שלא מראה את הסכין שלו לפני החכם שיבדוק אותו, מנדים אותו. ורבא אמר שמעבירים אותו מתפקידו (ואוסרים עליו לשחוט), ומכריזים על הבשר שלו שהוא טריפה.

ולא פליגי וכו': ואין מחלוקת בין רב הונא לרבא. כי רב הונא דיבר במקרה שבדקו את סכינו ומצאו שהיא כשרה, ואז רק מנדים אותו בגלל שהוא התחפף ולא הלך אל הרב. אבל רבא דיבר על מקרה שמצאו את סכינו פסולה, ואז פוסלים אותו ומטריפים את הבשר שלו.

רבינא אמר: זו דעה שלישית. אם בדקו ומצאו שהסכין שלו פסולה, מלכלכים את הבשר בצואה כדי שהוא לא יוכל למכור את הבשר אפילו לגוי. (אין הכוונה שעושים זאת בפועל, אלא שאוסרים עליו למכור את הבשר לגוי כדי שלא יהנה מהבשר כלל. (ריטב"א)). אבל אם הסכין נמצאה כשרה, מכריזים על הבשר שהוא טריפה, כדי לקנוס אותו על שלא הלך לרב, אמנם הוא יכול למכור את הבשר לגוי.

הוא טבחא: מעשה בשוחט שלא הראה את סכינו לפני רבא בר חיננא, ורבא בר חיננא נידה אותו והעבירו מתפקידו והכריז על הבשר שהוא טריפה. (הוא לא בדק את הסכין, כי הוא סבר כרבא, והוא סבר גם שרבא דיבר אפילו במקרה שנמצאה סכינו כשרה).

איקלעו: נקלעו לשם מר זוטרא ורבא. אמר להם רבא בר חיננא תעיינו בדבר אולי תמצאו זכות לשוחט כדי שיהיה אפשר להחזיר אותו לתפקידו, משום שתלויים בו ילדים קטנים והוא צריך לפרנס אותם.

בדקה רב אשי: בדק רב אשי את הסכין של השוחט הזה והיא נמצאה כשרה, והוא הכשיר אותו להמשיך לשחוט. אמר מר זוטרא לרב אשי - האם אתה לא חושש לכבודו של 'סבא' כלומר רבא בר חנינא שהעבירו מתפקידו? א"ל רב אשי אני עושה את השליחות של רבא בר חנינא, כי הוא שלח אותי למצוא לו זכות, ולכן אני לא צריך לחזור ולשאול אותו האם הוא מסכים להחזיר את השוחט לתפקידו.

*

אמר רבה בר הונא - שן תלושה וצפורן תלושה, מותר לשחוט בה לכתחלה: שן תלושה היינו שנתלש לחי מאדם או בהמה (כי אסור לשחוט במחובר לבעל חיים). **קושיא:** והא אנן תנן 'חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והצפורן, מפני שהן חונקין!' תירוץ: שן אשן לא קשיא וכו': משן על שן אין קושיא, כי המשנה מדברת על שוחט בשתי שיניים שהם קורעות את הסימנים, אבל רבה בר הונא דיבר על שוחט בשן אחת. ואפילו שהשן אינה ארוכה כמו סכין, אין בזה בעיה כי מותר לשחוט אפילו בסכין קטן ביותר.

צפורן אצפורן לא קשיא: כי המשנה מדברת על ציפורן מחוברת לגוף בעל חי, ואסור לשחוט במחובר, ואילו רבה בר הונא דיבר על ציפורן תלושה.

מתניתין: השוחט במגל קציר: ל'מגל קציר' יש פגימות כפופות לכיוון הידית של המגל. ולכן אם הוא שוחט במגל קציר 'בדרך הליכתה' כלומר מוליך את הסכין קדימה מגופו והלאה, אין הצואר נקרע מהפגימות. משום כך בית הלל מכשירים את השחיטה. אבל בית שמאי פוסלים מחשש שמא יעשה גם הבאה של הסכין בחזרה לכיוון גופו ואז יקרעו הסימנים מהפגימות (ראשונים). ואם החליקו את השיניים של ה'מגל קציר', הרי הוא כסכין לכו"ע.

גמרא: א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: כל מה שהכשירו בית הלל את השחיטה ב'מגל קציר' זה רק לגבי טומאה, דהיינו שהבהמה טהורה ואינה טמאה בטומאת נבלה (כי בהמה שלא נשחטה טמאה כנבילה). אבל באכילה הם מודים שהיא אסורה, משום שחוששים שמא הוא יעשה גם הבאה לסכין.

א"ר אשי דיקא נמי: כך גם מדוייק מדברי המשנה. האומרת 'ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין', ולא 'ב"ש אוסרין וב"ה מתירין', כי באמת הבשר אסור באכילה אלא הם רק מכשירים את הבהמה מטומאה.

דחייה: וליטעמיך: לשיטתך שכל הנושא הוא טומאה וטהרה, אם כן היה צריך להיות כתוב 'ב"ש מטמאין וב"ה מטהרין'! אלא הדיוק אינו נכון, כי 'פוסלין ומכשירין ואוסרין ומתירין' הכל ענין אחד.

מתניתין: השוחט מתוך הטבעת: השחיטה נעשית בקנה (צינור הנשימה) ובושט (צינור האכילה). את הקנה מקיפות טבעות זו מתחת לזו בדומה לצינור מתכת, ובראש הקנה יש טבעת גדולה ועליה כובע. ישנה הלכה למשה מסיני ש'הגרמה' בשחיטה פוסלת את השחיטה. הגרמה - היא יציאה ממקום השחיטה באמצע השחיטה.

השוחט את הטבעת הגדולה, וחותר אותה בצורה ישרה, כשהוא משאיר רווח דק מתחילת הטבעת, שחיטתו כשרה. אבל אם לקראת סוף החיתוך של הקנה, הוא יצא באלכסון מהטבעת הגדולה לכיוון הראש, דהיינו שהוא יצא ממקום השחיטה ועשה 'הגרמה', והיה זה אחר ששחט כבר את רוב הקנה. לדעת רבנן שחיטתו פסולה למרות שהוא כבר שחט את הרוב, ולא אומרים רובו ככולו. לדעת רבי יוסי ברבי יהודה היא כשרה, כי שחט את הרוב ורובו ככולו.

[יש מפרשים שהמחלוקת היא האם אומרים רובו ככולו בהלכה למשה מסיני של 'הגרמה'. אבל הריטב"א מפרש שגם לדעת רבנן רובו ככולו, אלא שחכמים גזרו לפסול את השחיטה מחשש שמא יעשה הגרמה לפני שישחוט את רוב הקנה ואז היא תהיה פסולה מההלכה למשה מסיני של הגרמה].

נמרא: רב ושמואל דאמרי תרוייהו: אמרו שניהם שהלכה כר' יוסי בר' יהודה ששחיטת רובו ככולו כשרה. אמנם גם ר' יוסי בר' יהודה לא אמר שהשחיטה כשרה אלא רק בטבעת הגדולה, משום שהיא מקיפה את כל הקנה, אבל בשאר טבעות השחיטה פסולה, משום שהטבעות אינן מקיפות את כל הקנה אלא רק את רוב הקנה ולכן הן לא נחשבות מקום שחיטה. ומותר לשחוט רק בין טבעת לטבעת שאז הוא שוחט את הקנה עצמו.

קושיא: ובשאר טבעות לא? והתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר - השוחט בשאר טבעות, אע"פ שאין מקיפות את כל הקנה, הואיל ומקיפות את רוב הקנה שחיטתו כשרה! (רש"י מבאר שמכיון שהטבעות מקיפות את רוב הקנה, סובר רבי יוסי ברבי"שגם בזה אנו אומרים 'רובו ככולו' להכשיר את הטבעות להיות מקום שחיטה).

הברייתא ממשיכה:

ומוגרמת פסולה: לדעת רבנן (החולקים על רבי יוסי ברבי יהודה) אם שחט את רוב הטבעת הגדולה ועשה הגרמה בסופה, השחיטה פסולה (כפי שלמדנו במשנה).

העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה: זו דעה שלישית בברייתא. רבי חנינא סובר שגם הגרמה מהטבעת הגדולה כלפי מעלה אינה נחשבת 'הגרמה', משום שמקום השחיטה הוא גם בכובע שמעל הטבעת עד השיפוע של הכובע לכיוון מעלה.

עד כאן הברייתא. ועל כל פנים כתוב במפורש שלדעת רבי יוסי בר"י שחיטה בשאר הטבעות כשרה! שלא כרב ושמואל.

תירוץ: אמר רב יוסף: רבי יוסי בר יהודה אמר שני דברים. א. שחיטת רוב הקנה כשרה כי רובו ככולו. ב. השחיטה כשרה גם בשאר טבעות. אמנם רב ושמואל סוברים כמותו רק בדין הראשון וחולקים עליו בדין השני. **קושיא:** והא 'לא אמר' קאמרי: הרי הם אמרו שרבי יוסי בר"י "לא אמר אלא בטבעת הגדולה!" **תירוץ:** הכי קאמר: כוונתם לומר שהלכה כמותו בטבעת הגדולה ואין הלכה כמותו בשאר טבעות, ולכן בשאר טבעות הרי זה כאילו הוא 'לא אמר כלום', כי מה שהוא אמר אינו נפסק להלכה.

*

כי סליק רבי זירא אכל מוגרמת דרב ושמואל: כשרבי זירא עלה מבבל לארץ ישראל הוא אכל בהמה 'מוגרמת' בשאר הטבעות, שלדעת רב ושמואל זוהי 'הגרמה' ופסולה. אמרו לו - וכי לא באת ממקומם של רב ושמואל שפוסלים? מדוע אתה אוכל? אמר להם רבי זירא - מי אמר זאת בשם רב ושמואל? אמרו לו - רב יוסף בר חייא (= הוא 'רב יוסף' שבכל התלמוד), אמר להם רבי זירא - יוסף בר חייא לומד מכולם, ושמא שמע מפי אחד שלא דקדק בדברים כמו שנאמרו.

שמע רב יוסף, איקפד: שמע רב יוסף שכך אמר עליו רבי זירא, והקפיד. אמר רב יוסף – וכי אני לומד מכולם? אני לומד מרבי יהודה! שכשהיו אומרים לו שמועה בהלכה והאומרה לו שכח ממי שמע את השמועה, היה רב יהודה שונה 'קיבלתי מפי פלוני, והיה ספק לו האם מפי פלוני קיבלה או מפי פלוני קיבלה'. וכמו שאמר רב יהודה: אמר ר' ירמיה בר אבא, ספק משמו של רב ספק משמו של שמואל, שלשה אנשים שאינם מומחים מתירים את הבכור שיש בו מום להישחט בכל מקום, אם הם נמצאים במקום שאין שם מומחה. [אין הנושא של בכור שייך לעניינינו, אלא רב יוסף הביא ראיה שדרכו של רב יהודה היתה לדקדק מאוד במה ששמע, שהיה אומר בדיוק מה ששמע וגם את הספק בשם מי נאמרה השמועה].

קושיא: ור' זירא לית ליה נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם? כלומר והרי למדנו במשנה במס' פסחים – ההולך ממקום שעושים מלאכה בערבי פסחים למקום שאין עושים, נותנין עליו את חומרי (= מלשון חומרה) המקום שיצא משם ואת חומרי המקום שהלך לשם. ע"כ המשנה שם. וא"כ רבי זירא היה צריך לאסור על עצמו לאכול מבהמה מוגרמת, כיון שהוא בא ממקום שנהגו בזה איסור.

תירוץ: אמר אביי, הני מילי מבבל לבבל, ומארץ ישראל לארץ ישראל: דין זה נוהג במי שעובר מעיר לעיר בתוך ארץ בבל, או שעובר מעיר לעיר בתוך ארץ ישראל. אי נמי מארץ ישראל לבבל: או שירד מארץ ישראל לבבל. אבל מבבל לארץ ישראל, כיון דאנן כייפינן להו עבדינן כוותייהו: אבל מי שעולה מבבל לארץ ישראל, כיון שאנו בני בבל כפופים לבני ארץ ישראל לכן אנו עושים כמותם כשאנו עולים לארץ ישראל, ומי שעולה מבבל לארץ ישראל לא צריך לנהוג כחומרי המקום שיצא משם (= בבל), ולכן רבי זירא שעלה מבבל לארץ ישראל לא נהג כמו החומרה שנהגו בבל, לפי שבארץ ישראל לא נהגו בחומרה זו.

תירוץ נוסף: רב אשי אמר: אפילו אם תאמר שגם העולה מבבל לארץ ישראל צריך לנהוג כחומרי המקום שיצא משם (= בבל), זה רק כאשר בדעתו לחזור לשם, אבל ר' זירא לא היתה דעתו לחזור לבבל.

אמר ליה אביי לרב יוסף: והרי רבנן שבאו מהעיר 'מחוזא' אמרו שאמר רבי זירא משמו של רב נחמן שמוגרמת בשאר טבעות כשרה, ומדוע לא נהגו לאסור כדברי

ושמואל? א"ל רב יוסף - **נהרא נהרא ופשטיה**: כל נהר מתפשט במקום שהוא רגיל שם, כלומר כל מקום הולך אחר מנהגו, יש מקומות בבבל שנוהגים כרב ושמואל ויש מקומות שלא נהגו כמותם.

*

רבי שמעון בן לקיש **אכשר בחודא דכובעא**: הכשיר לשחוט בקצה העליון של הבשר שעל הקנה שנראה כמו כובע. ← ← ←

קרי עליה רבי יוחנן, גיסא גיסא: הכשרת יותר מדאי, שאפילו לפי עדותו של רבי חנינא בן אנטיגנוס לעיל שמותר לשחוט באותו כובע, אין להכשיר אלא עד המקום שממנו הוא הולך ונעשה צר.

אמר רב פפי משמיה דרבא, פגע בחיטי, טריפה: יש למעלה בקנה ליד הכובע שתי חתיכות בשר קטנות שנראות כמו חיטים, ואם פגע בהם כששחט שחיטתו פסולה.

שאלה: **איבעיא להו**: מהי כוונת רב פפי 'פגע בחיטי טריפה'? האם כוונתו שפגע ונגע ב'חיטים' על ידי הסכין, דהיינו ששחט בתוכם, כפי שנאמר "**וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמַת**", שמשמעות המילה 'פגיעה' היא נגיעה.

או דלמא פגע ולא נגע: או שכוונתו ששחט מתחתם סמוך להם מאוד, כפי שנאמר "**וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים**", שמשמעות המילה 'פגיעה' היא פגישה.

אתמר, אמר רב פפא משמיה דרבא: אם שחט במקום ה'חיטים', וגם חתך את החיטים עצמם וחילק אותם לשנים, והשאיר מקצתם לצד הראש ומקצתם לצד הקנה, שחיטתו כשרה.

אמר רב אמימר בר מר ינוקא: עמדתי לפני רבי חייא בנו של רב אויא, ואמר לי שייר בחיטי כשרה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אמר לי רב שמן מסוברא, מר זוטרא הזדמן למקומנו, ודרש שייר בחיטי כשרה.

מר בר רב אשי אמר: אם רק **פגע בחיטי** ולא חתך את החיטי עצמם, כשרה. אבל **אם שייר בחיטי**, דהיינו שפגע וחתך, טריפה.

והלכתא: וההלכה היא: אם שחט משיפוי הכובע ולמטה, דהיינו לפני שהוא מתחיל לשפוע כלפי מעלה, שחיתתו כשרה. אבל למעלה משם שחיתתו פסולה. וזה כשיטת האומר שאם שייר בחיטי כשרה, שמקום החיטי הוא משיפוי הכובע ולמטה.

"והלכתא, משיפוי כובע ולמטה - כשרה, "והיינו דשייר בחיטי"
 בתמונה שלפנינו נראה הכובע חתוך לארכו וע"י כך ניתן לעמוד על דיוקם של דברים. המסגרת הצהובה מראה אפשרות של שחיטה בשיפוי כובע ולמטה והוא עדיין בתחום הטבעת הגדולה, והיינו "שייר בחיטי".

